

TEXTUL ÎN SLUJBA EDUCAȚIEI VIZITATORILOR MUZEULUI

Dr. Alexandra ZBUCHEA

În ultimul deceniu se discută tot mai mult despre rolul muzeului în societate, despre comunicarea în muzeu, despre modul de interpretare a patrimoniului, despre creșterea interactivității muzeului cu vizitatorii și între vizitatori etc. Unul dintre elementele care revin obsesiv în dezbateri este mesajul muzeului adresat vizitatorilor. Este tot mai important construirea și transmiterea unui mesaj interesant, stimulant și educativ către publicul muzeului.

De cele mai multe ori însă literatura de specialitate se oprește la mediul muzeal și la construirea expozițiilor. Astfel, se acordă o atenție deosebită arhitecturii muzeului și a expozițiilor, problemelor de design interior și modului de a interacționa cu publicul¹. Acest lucru este generat, probabil, și de viziunea împărtășită în prezent pe scară largă că vizitatorul este actor, iar reprezentarea colecțiilor trebuie să se facă în funcție de public, în primul rând².

Modul în care sunt proiectate și redactate textele prezente într-un muzeu influențează în mod determinant efectul educativ și cultural al vizitei în muzeu. Pentru a se maximiza acest efect, textele din muzeu trebuie să țină cont de caracteristicile vizitatorilor, de comportamentul acestora în ceea ce privește citirea materialelor afișate și distribuite în muzeu³. Textele sunt cele mai importante instrumente educative din muzeu. Ele trebuie să fie proiectate în așa fel încât să stimuleze interesul publicului, să îi determine pe aceștia să le citească și să reflecteze pe marginea informației difuzate prin intermediul lor.

Puține dintre lucrările de specialitate analizează problema spinoasă a scrierii efective a mesajelor, respectiv a textelor asociate expoziției în formatul clasic al etichetelor și panourilor sau sub formă multimedia – tot mai prezentă în muzee. Gob și Drouguet abordează pe larg problematica textelor din expozițiilor⁴. O primă temă dezbătută este oportunitatea existenței sau nu a textelor în expoziții. Nu trebuie făcut abuz de text, deoarece vizitatorii nu sunt dispuși să citească etichete lungi și obositoare, cu un conținut complex de informații și interpretări. În anumite contexte se pot exclude textele din interiorul unei expoziții. În acest caz, însă, trebuie ca expoziția să fie coerentă prin obiectele sale, care să „vorbească”, să transmită vizitatorilor suficient de clar mesaje și idei. Expoziția devine în acest caz un „text” (metatext), se poate vorbi de o „instalație muzeală”, care transmite idei. Lipsa textelor poate fi suplinită prin difuzarea către vizitatori de alte materiale informative, precum și de existența unor mijloace de informare multimedia. În general, nu recomandăm să nu se utilizeze etichete și alte texte explicative, dar nu este bine nici să se facă excese pe această direcție.

Un exemplu extrem de muzeu fără texte este Muzeul (Fundația) Insel Hombroich⁵ din Germania. Hombroich este o fostă bază NATO din Germania, în apropiere de Köln, transformată într-un muzeu-parc public, dedicat artei și arhitecturii. Muzeul a fost construit în 1983, fiind proiectat de arhitectul Erwin Heerich care a urmărit integrarea spațiului construit și a lucrărilor de artă în natură. De fapt, este vorba de mai

1. Musée d'art et d'histoire & Haute école d'arts appliqués; 2002. *Musées en mutation. Actes du colloque international tenu au Musée d'art et d'histoire de Genève les 11 et 12 mai 2000*, Geneva: Georg Editeur, pp.119-158; Maria Clara Ruggieri Tricoli, Salvatore Rugino; 2005. *Luoghi, storie, musei. Percorsi e prospettive dei musei del luogo nell'epoca della globalizzazione*, Palermo: Dario Flaccovio Editore, passim; Liliana Roșiu, 2002. *Reinventarea spațiului muzeal de la colecție la mediul urban*, București: Ed. Universitară Ion Mincu, passim,

2. *Musees en mutation*, pp. 107 sq.

3. Eunjung Chang, *Interactive Experiences and Contextual Learning in Museums*, în *Studies in Art Education. A Journal of Issues and Research*, vol. 47, nr. 2 / 2006, pp. 176-177.
4. André Gob, Noémie Drouguet; 2004. *La muséologie. Histoire, développement s, enjeux actuels*, Paris: Armand Colin, pp. 91 sq 5. www.inselhombroich.de/museum.htm

Fig. 1. Insel Hoimbroch, Orangerie (1983)

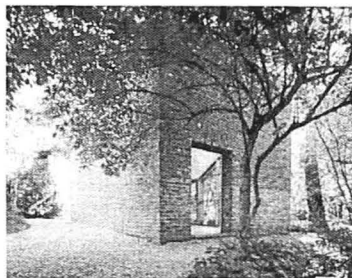

Fig. 2. Insel Hoimbroch, arh. Tadao Ando

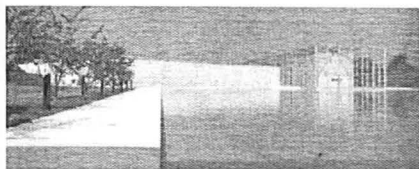

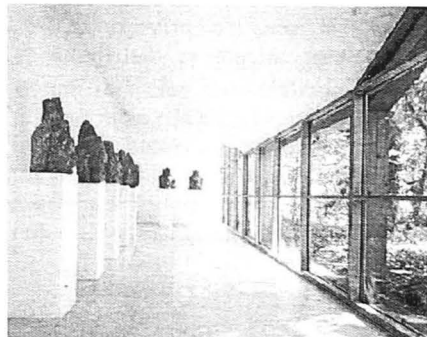
Fig. 3. Insel Hoimbroich, Orangerie, capete, templul Angkor (sec.XII-XIII) (dreapta)

Etichetele și alte tipuri de texte sunt foarte utile în muzee, deoarece ele nu numai că descriu obiectele expuse, dar le și dau semnificație, le încadrează într-un anumit orizont geografic, temporal, socio-cultural și mental. Textul muzeal este, de asemenea, suport

al discursului muzeului, precum și partener de dialog al vizitatorului. Textul trebuie să fie educativ și incitant.

Astfel crește procentajul vizitatorilor care citesc etichetele. În general, sunt citite titlurile generale și numai aproximativ o treime din texte⁶. De asemenea, vizitatorii citesc textele pe mai multe niveluri în funcție de cunoștințele lor anterioare, de interesul pentru colecții și subiect, de modul de redactare și design al textelor etc.

Încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea G. Brown Goode, asistent secretar al Smithsonian Institution, atrăgea atenția asupra faptului ca etichetele trebuie să fie instructive, pentru ca muzeul să fie educativ⁷. În acest context este important ca textul să fie ușor de înțeles și receptat. Pentru a facilita acest proces, trebuie să se acorde o atenție sporită redactării textelor. În mod tradițional, textele sunt scrise de către curatori/muzeografi, datorită faptului că ei cunosc foarte bine obiectele și subiectul abordat. Totuși, curatorul/muzeograful are tendința de a încorpora foarte multă informație tehnică, iar stilul său este de multe ori mai greu accesibil publicului profan. Din această cauză se recomandă ca textele să fie scrise de către specialiști

în comunicare, editori sau scriitori. Marile muzee⁸ angajează astfel de specialiști pentru a le redacta etichetele și alte texte în muzeu, iar curatorii rămân responsabili pentru acuratețea informațiilor prezentate, pentru respectarea standardelor academice⁹.

Muzeul Poștei din Suedia a apelat la Margaret Ekarv, specialist în facilitarea citirii textelor, pentru redactarea etichetelor din muzeu¹⁰. Aceasta a dezvoltat o tehnică de redactare a etichetelor în scopul facilitării citirii. Sistemul Ekarv¹¹ indică să se folosească cuvinte scurte pentru a exprima idei complexe. Trebuie folosite propoziții simple iar topica trebuie să fie cea colocvială. Pe fiecare linie trebuie expusă o singură idee. Liniile nu trebuie să fie mai lungi de 45 de litere, iar paragrafele trebuie să fie spațiate, scurte, cu câte 4-5 linii.

Opiniile cu privire la oportunitatea redactării textelor utilizând metoda Ekarv sunt diverse. Unele studii o susțin, în special când este vorba de tineri, de persoane care au dificultăți în citirea rapidă sau nu sunt obișnuite cu vizita la muzeu, în timp ce alte studii recomandă anumite aspecte, înclinând către un format standard al etichetelor¹².

Designul și modul de redactare al textelor trebuie să fie adaptate nu numai în funcție de vizitator, ci și de tipul textului: titlul expoziției, titlul sălii sau a unui sector din muzeu, subtitlul sălii, text informativ general pe sală (introducere), texte pe secțiuni sau grupuri de obiecte, etichete pentru obiecte, texte suplimentare¹³. În cadrul unei săli trebuie să fie coerență de formă și fond între toate aceste texte.

De exemplu, trebuie să fie o concepție coerentă de design, de conținut, de amplasare.

Titlul expoziției, respectiv titlul sălii, identifică tematica specifică expoziției sau a sălii respective¹⁴. Titlul trebuie ales în așa fel încât să definească cu claritate subiectul, dar să și stârnească curiozitatea, să îndemne la meditație pe marginea subiectului. Uneori titlul poate fi metaforic sau foarte eliptic, pentru a atrage și incita. Se poate ca acesta să indice și perspectiva abordată cu privire la subiect, sau sfera de interes acoperită. Este posibil ca titlului să îi fie asociat și un subtitlu care să explice mai bine perspectiva tematica sau abordată. De exemplu, la Metropolitan Museum of Arts în New York, în perioada noiembrie 2006 – februarie 2007, este organizată expoziția *Strălucire și prăbușire: Portrete Germane din anii '20 (Glitter and Doom: German Portraits from the 1920s)*. În acest caz subtitlul este cel care lămurește cu privire la subiectul expoziției, în timp ce titlu sintetizează caracteristicile epocii, ilustrate prin portretele realizate în acea perioadă. De asemenea, sălile / sectoare ale expunerii pot să aibă titluri speciale. De obicei, acestea sunt simple și descriptive. De exemplu, în general sălile la Brooklyn Museum of Arts sunt denumite în funcție de tipul de artă expusă: *Artă veche din Orientul Mijlociu*, *Artă coreană*, *Arte decorative în secolul XX* etc. Sunt și săli al căror nume iese în evidență precum: *Identități americane*, *Despre timp: 700 de ani de pictură europeană* ș.a. Titlul expoziției/sălii trebuie plasat într-un loc vizibil, alături de textul introductiv.

6. André Gob, Noémie Drouguet, *op.cit.*, p.92.

7. Michael Becher, 1991. *Exhibitions in Museums*, Washington: Smithsonian Institution Press, p. 156.

8. De exemplu British Museum sau Smithsonian Institution

9. Michael Becher, *op.cit.*, p. 157.

10. André Gob, Noémie Drouguet, *op.cit.*, p.94.

11. Ruth Kerr, *Ekarv text*, www.museum.se.org.uk/expo rt/sites/sehub/ABC_working_with_schools/downloads/InterpretationxEkarv_text.doc

12. vezi două studii publicate la: <http://museum.s.4t.com/Articles/Article32.htm> și http://www.vam.ac.uk/files/fileupload/585_5_file.pdf

13. Beverly Serrell, 1996. *Exhibit Labels: An Interpretive Approach*, Lanham: AltaMira Press / American Association for State & Local History, p.21.
14. Ibidem, p.22.
15. Ibidem, pp.22-23
16. Ibidem, p.24
17. Ibidem, pp.24-28; Mihael Becher, *op.cit.*, pp. 156-161

Fig. 4.
Muzeul Vieții
din New
Craven,
*Connections:
Artists and
Writers in
New Crave,*
panou
explicativ

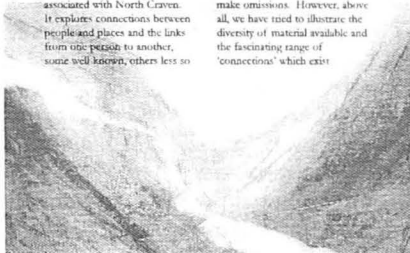
Textul introductiv¹⁵ inițiază vizitatorii în tematica expoziției/sălii, explică perspectiva adoptată de curatori. Textul este în general simplu, de câteva paragrafe. Acestuia i se poate asocia un plan, o schemă, un desen sau o fotografie. Litera este de mai mari dimensiuni pentru a fi ușor de citit și receptat. Este indicat ca textul introductiv să reprezinte esența mesajului transmis, ideea centrală a expunerii, pe care vizitatorul trebuie să o înțeleagă și cu care să rămână după terminarea vizitei. Textul introductiv poate, de asemenea, să ridice probleme, să-l îndemne pe vizitator să caute răspunsuri la diverse întrebări. Panoul pe care se află acest text este amplasat la intrarea în expoziție / sală astfel încât el să fie văzut de toți vizitatorii. Citindu-l aceștia își vor crea un anumit orizont de așteptări și vor înțelege mai bine subiectul abordat. Totuși amplasarea panoului trebuie făcută în așa fel încât să nu stânjenească intrarea în expoziție/sală.

Connections Artists and Writers in North Craven

The upland area of the Yorkshire Dales known as North Craven has stimulated the creative impulse in generations of artists and writers. Visitors have been moved by the magnificent limestone scenery and many who have lived and worked here have found inspiration

Our exhibition features artists and writers, past and present, who have been inspired by or associated with North Craven. It explores connections between people and places and the links from one person to another, some well known, others less so

The sheer quality of work associated with the area means that we have, inevitably, had to make omissions. However, above all, we have tried to illustrate the diversity of material available and the fascinating range of 'connections' which exist

Designul panoului poate varia foarte mult, de la unul simplu și monocrom, la panouri cu o formă specială și background elaborat. Panoul trebuie proiectat în așa fel încât elementele de design să nu îngreuneze lectura textului și receptarea mesajului. De exemplu, la Museum of New Craven Life în Marea Britanie panoul introductiv pentru expoziția *Conexiuni: Artiști și scriitori în New Craven (Connections: Artists and Writers in New Craven)* deschisă în 2006 prezintă în 3 paragrafe contextul în care s-a realizat expoziția, tematica expoziției și intențiile curatorilor. Fundalul este foarte deschis la culoare, prezentând în partea de jos – unde nu este text – o imagine reprezentativă din regiune, care sugerează un pasaj de trecere, de intrare, de legătură cu un anumit spațiu.

Textele de grup / pe secțiuni ale expunerii¹⁶ informează vizitatorii cu privire la tematica abordată în acea secție a expoziției, transmit câteva idei generale și atrag atenția asupra celor mai importante piese expuse. Aceste texte ajută vizitatorii să înțeleagă mai bine expunerea, le organizează mai bine gândurile și experiențele mentale și spirituale. Pentru a facilita citirea lor, aceste texte trebuie să fie foarte sintetice. Un alt tip de text de grup/pe secțiuni este textul complementar expunerii. Acesta poate să prezintă o viziune/opinie alternativă cu cea principală prezentată în expoziție.

Etichetele pentru obiectele expuse¹⁷ sunt cele mai uzuale texte dintr-o expoziție. Ele sunt asociate unui obiect, dând informații – de cele mai multe ori succinte – despre acesta. Etichetele ajută și încurajează vizitatorul să înțeleagă și să răspundă pozitiv la ceea ce observă, atrage

atenția asupra elementelor importante și asupra celor inedite. Etichetele pot face comparații, de exemplu, include anecdote pentru facilitarea înțelegerii și pentru stimularea reținerii informațiilor pe termen mai lung. Totuși, este indicat ca etichetele să nu fie complexe și de mari dimensiuni.

Datele transmise sunt atât de natură factuală, cât și interpretative. Informațiile factuale se referă la datele de natură tehnică, fie de identificare a obiectului (număr de inventar, data și modalitatea de achiziție etc.), fie de descriere a acestuia (proveniență, materialele din care este fabricat, dimensiuni etc.) Pe lângă aceste date bine definite, etichetele pot conține interpretări legate de obiectul respectiv. Este indicat ca etichetele să fie interpretative pentru a ghida mai bine vizitatorul, pentru a crește impactul educațional al expoziției. Totuși, etichetele trebuie să fie cât mai scurte posibil, pentru că altfel descurajează vizitatorii în a le mai citi.

Ideile trebuie să fie clar exprimate, iar fiecare paragraf să se limiteze la 1-2 idei pentru a facilita perceperea și înțelegerea acestora. Trebuie date la început informațiile de natură factuală, concrete și apoi transmite informațiile mai generale.

Se recomandă ca limbajul să fie accesibil, cuvintele de specialitate să fie evitate sau explicate, să se acorde atenție fonei textelor. Astfel designul etichetei trebuie proiectat în funcție de subiect și context. Trebuie alese, de asemenea, formatul literelor, amplasamentul etichetei și materialul folosit. De exemplu, un studiu a arătat că textele scrise cu majuscule sunt mai greu citite comparativ cu cele scrise cu fonturi obișnuite¹⁸. Litera trebuie să fie suficient de mare pentru a fi citită cu ușurință, iar designul literei se

poate personaliza. Materialul din care este confecționată eticheta trebuie să fie durabil, adecvat textului și contextului, realizat la costuri convenabile.

O altă decizie cu privire la etichete și alte texte din muzeu este legată de limba de redactare. Vizitatorii muzeului nu sunt numai rezidenții sau cunoscători ai limbii acestora. Prin urmare, pentru a face colecțiile accesibile vizitatorilor străini este necesară traducerea informațiilor. Ideal este să se folosească mai multe limbi pentru ca un număr cât mai mare de persoane să aibă acces la informație. Acest lucru însă ar crea probleme suplimentare de spațiu și design, ar face expunerea greu accesibilă și îmbăcsită prin aglomerarea cu texte. Deci trebuie făcută o selecție atentă a limbii, eventual limbilor în care se vor traduce etichetele. Chiar traducerea poate fi o problemă, denaturând mesajul inițial.

Impactul educativ al etichetelor și al altor texte crește dacă sunt adaptate specificului vizitatorilor, caracteristicilor și intereselor speciale ale acestora. De exemplu, la filiala din Palazzo Massimo a Muzeului Național Roman sunt expuse etichete adresate copiilor.

Muzeul Național Roman a fost înființat în anul 1889 pentru a prezenta vestigiile arheologice reprezentative pentru orașul Roma, din sec. al V-lea î.Hr. până în sec. al III-lea d.Hr. Colecțiile muzeului sunt expuse în mai multe locații: termele lui Diocrețian, Aula Ottagona, Palazzo Altemps și Palazzo Massimo. Începând cu anul 1990 muzeul se află într-un amplu proces de restructurare. În acest context, expunerea de la Palazzo Massimo a fost parțial inaugurată în anul 1995, iar în anul 1998 a fost deschisă complet vizitării. Sediul acesta (achiziționat în

18. Ibidem,
p.160

Fig. 5.
Muzeul
Național
Roman,
Palazzo
Massimo,
Boxer

anul 1981 și ulterior restaurat) adăpostește secțiunea de artă antică și cea de numismatică și orfevrărie.

Expunerea este abordată tematic. Astfel pentru fiecare sala / secție a expunerii sunt panouri explicative generale, care pun în lumină diverse aspecte ale istoriei Romei, precum și istoricul săpăturilor și a cercetării științifice acolo unde este adecvat.

Piesele sunt amplasate foarte aerisit, fiind de exemplu săli unde nu sunt expuse decât 2-3 piese și explicațiile asociate. Acolo unde este cazul sunt amplasate și panouri care explică nu numai însemnătatea patrimoniului expus, ci și modul în care au fost restaurat respectivul element de patrimoniu.

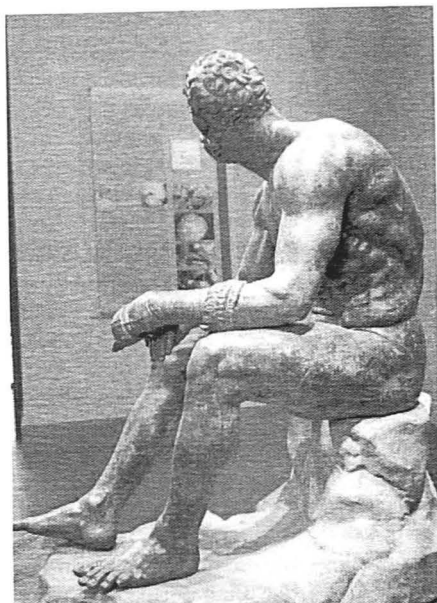
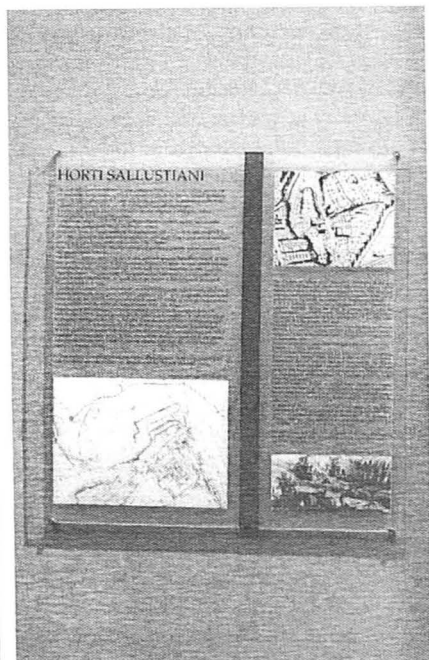

Fig. 6.
Muzeul
Național
Roman,
Palazzo
Massimo

Panourile explicative sunt de mari dimensiuni, redactate atât în limba italiană, cât și în engleză. Ele conțin și o serie de fotografii sau gravuri ilustrative. Designul este simplu și elegant, facilitând lectura textului. Fiecărei piese îi este asociată o etichetă cu un text succint, incluzând numele și câteva date tehnice. De obicei, textul direct asociat obiectului nu este mai mare de 3-4 rânduri, fiecare incluzând câte o informație. De asemenea, pentru piesele semnificate sunt asociate și etichete de mai mari dimensiuni, adresate copiilor și părinților.

Toate etichetele pentru copii au un format unitar, iar titlul acestora este „Il museo per noi”. Titlul este amplasat în partea stânga sus, sub un desen reprezentând doi copii care se joacă. Formatul grafic cuprinde o imagine de mari dimensiuni a obiectului, precum și 3-4 fotografii cu detalii care atrag atenția asupra caracteristicilor obiectului,

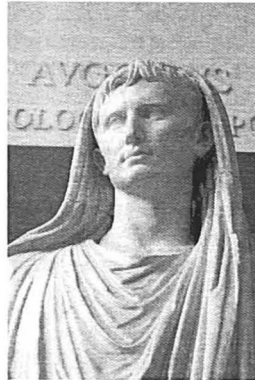
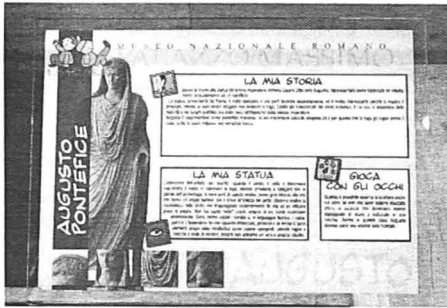
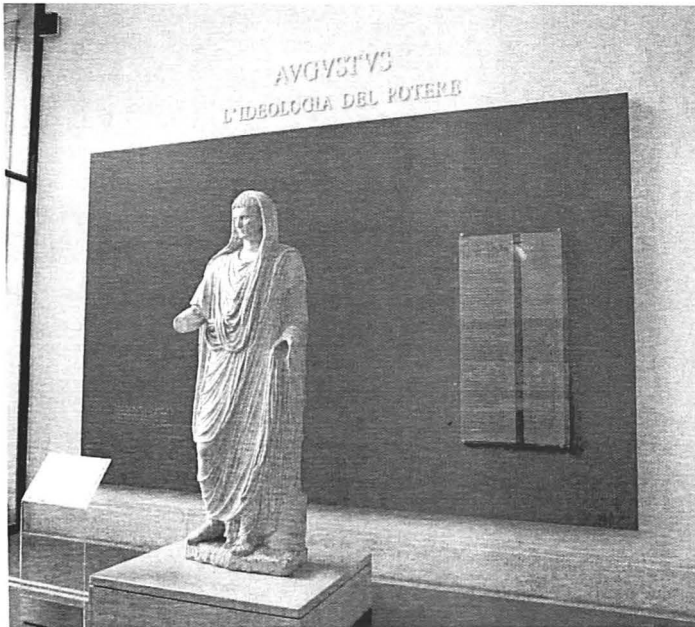

Fig. 7
(etichete
pentru copii
și familii), 8
(detaliu) și 9
(viziune de
ansamblu) .
Muzeul
Național al
Romei, sala
Augustus.
*Ideologia
puterii*

măiestriei artistului, sau asupra unui detaliu cu semnificație istorică. Textul este grupat în trei secții funcționale: *La mia storia* (*Istoria mea*), *La mia statua* (*Statuia mea*), *Gioca con gli occhi* (*Joc cu ochii*).

La mia storia cuprinde o prezentare succintă a personajului (4-5 rânduri cu datele de defnitorii). Această informație este completată cu o descriere a statuii și a unor elemente de abordare artistică

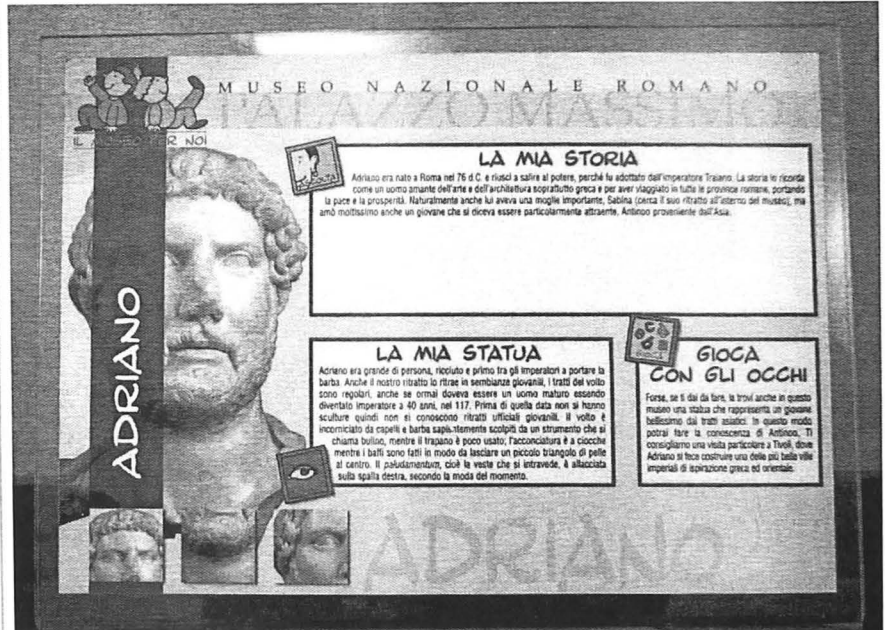
19.

www.museicapitolini.org

Fig. 10
Muzeul
Național al
Romei,
Hadrian, bust

Fig. 11
Muzeul
Național al
Romei,
Hadrian,
etichetă
pentru copii

specifice (în secțiunea *La mia statua*). Uneori sunt cuprinse și informații privind săpătura arheologică, sau modul de abordare al cercetătorilor, promovându-se meseriile de arheolog, istoric sau critic de artă în rândul copiilor, făcându-i să înțeleagă mai bine ce urmăresc oamenii de știință. A treia secțiune, *Gioca con gli occhi*, este interactivă. Se solicită copiilor să îndeplinească o sarcină: să caute

diverse elemente în expoziție, în aceeași sală sau chiar în întreaga expunere. Astfel copiii vor reține mai bine informațiile principale și vor fi atenți la întreaga expunere.

Unul dintre muzeele cu o foarte mare varietatea de texte informative și interpretative este Muzei Capitolini¹⁹ din Roma, unul dintre muzeele cu cele mai bogate colecții, vizitat zilnic de sute de turiști din întreaga lume. Muzei Capitolini are o existență continuă din anul 1471 când papa Sixt al IV-lea a donat poporului roman un grup de statui de bronz care până atunci se păstrau la biserica Laterano. Acestea au fost expuse inițial în fața și în curtea interioară a Palazzo dei Conservatori. Următorii papi au continuat să doneze muzeului, contribuind la creșterea

colecțiilor și la proiectarea expoziției de pe Capitoliu. Colecțiile conțin atât opere descoperite pe teritoriul Romei și al Vaticanului, precum și lucrări achiziționate special pentru muzeu.

La mijlocul secolului al XVII-lea a fost construit Palazzo Nuovo, putându-se astfel adăposti mai bine numeroasele colecții adunate de-a lungul secolelor. Deschiderea muzeului către toți vizitatorii

a avut loc în anul 1734, în urma achiziționării de către papa Clement al XII-lea a colecției importante a cardinalului Albani. Cu ocazia săpăturilor generate de creșterea urbană însemnată a Romei ca nouă capitală a Italiei unificate, la sfârșitul secolului al XIX-lea, colecțiile arheologice ale muzeului au crescut semnificativ, îmbogățindu-se cu opere deosebite.

Fig. 12
Musei
Capitolini,
Curtea
interioară,
grafică sec.
XIX

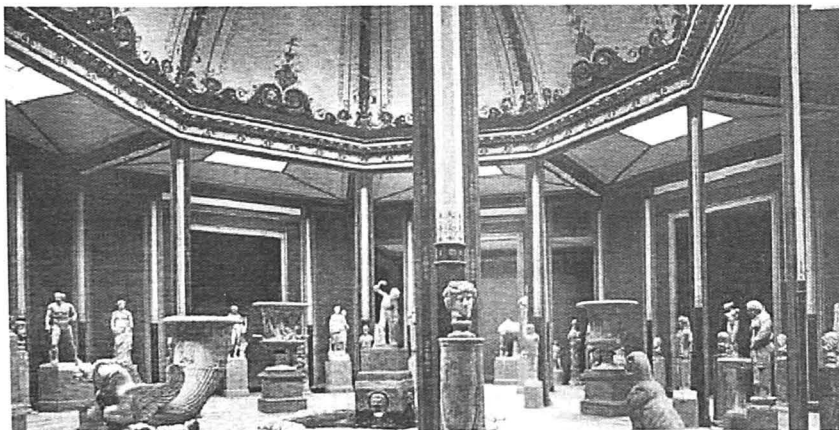

Fig. 13
Musei
Capitolini,
Sala
Octogonală,
1876

Fig. 14
Musei
Capitolini.
Exedra lui
Marc
Aurelius

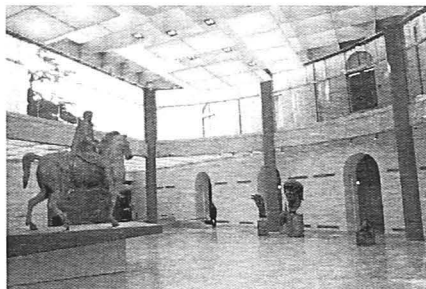

La mijlocul secolului al XVIII-lea a fost inițiată și pinacoteca de către papa Benedict al XIV-lea.

recent. Recent, la primul etaj a fost realizat marele hol de sticlă, pentru a adăposti statuia ecvestră a împăratului Marc Aurelius și vestigiile templului lui Jupiter Capitolinul. Tot aici se află și resturile statuii gigantice de bronz a lui Constantin cel Mare și statuia din bronz aurit a lui Hercule.

Se observă o nouă viziune muzeografică, care pune accentul pe calitatea expunerii nu pe cantitatea de obiecte de patrimoniu prezentate vizitatorilor. Această nouă abordare se materializează și în multiplicarea textelor explicative, vizitatorii fiind informați nu numai despre istoria și valoarea pieselor expuse, ci și despre noua abordare muzeografică. Piese expuse sunt

Fig. 15
Musei
Capitolini.
Statuia
ecvestră de
bronz a lui
Marc
Aurelius

În secolul al XX-lea, cu precădere după al doilea război mondial, muzeul a fost extins și reamenajat de mai multe ori. Colecțiile muzeului sunt expuse în două clădiri de pe Capitoliu: Palazzo dei Conservatori și Palazzo Nuovo, legate între ele printr-o galerie subterană care adăpostește Lapidariul și clădirea fostei Centrale Montemartini din Ostiense. O parte a expoziției din Palazzo dei Conservatori a fost modernizată recent, prin introducerea

valorizate atât în contextul original, cât și în cel actual. Vizitatorul se familiarizează nu numai cu istoria statuii și a societății care a produs-o, ci și cu munca muzeografului, cu întrebările pe care acesta și le pune, înțelege mai bine responsabilitatea pe care acesta o are și modul în care se raportează la patrimoniu și societatea contemporană. Panourile explicative includ și o serie de imagini instructive și ilustrative.

Fig. 16
Musei
Capitolini.
Fragmente
din statuia de
bronz a lui
Constantin
cel Mare

unor elemente de muzeologie moderne, infotouch-uri, machete, panouri și imagini explicative, pe lângă îmbogățirea expunerii cu lucrări descoperite

Practic în aceeași aulă în care se află și statuia lui Marc Aurelius se află în situ și fundațiile impunătoare ale templului lui Jupiter Capitolinul. Fundațiile sunt puse în

Fig. 17
Fig. 18
Fig. 19

Musei
Capitolini.
Exedra lui
Marc
Aurelius.
Panouri
explicative

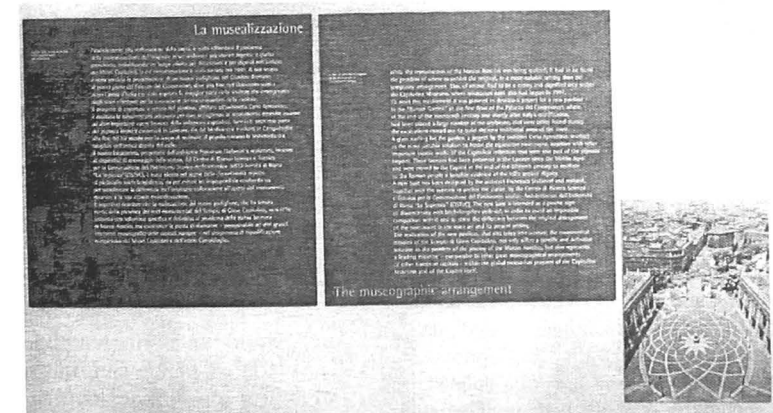

Fig. 20
Musei
Capitolini.
Templul lui
Jupiter (în
Exedra lui
Marc
Aurelius)

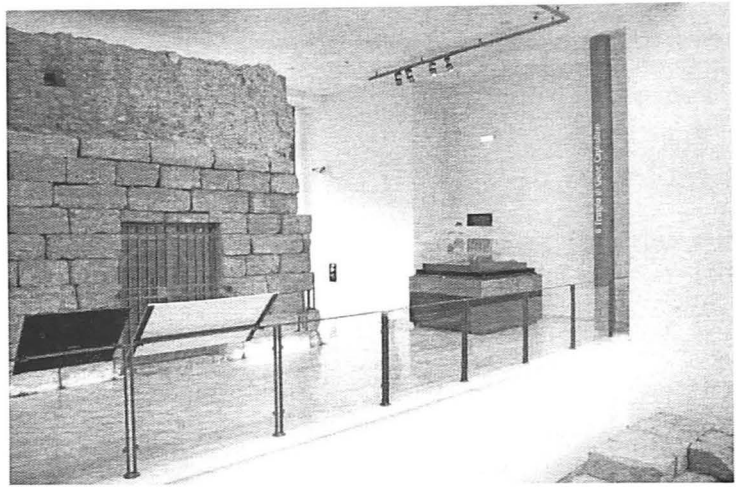

Fig. 21
Musei
Capitolini.
Templul lui
Jupiter.
Machetă –
detaliu
(stânga)

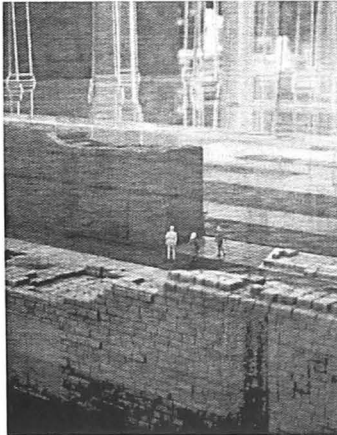
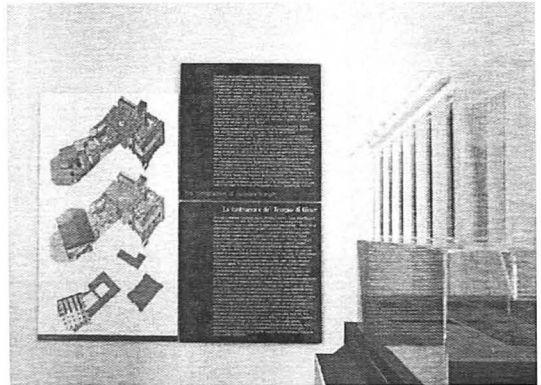

Fig. 22
Musei
Capitolini.
Templul lui
Jupiter.
Panou
explicativ
(dreapta)

valoare și explicate cu ajutorul mai multor tipuri de materiale și texte. O machetă din plexiglas a templului ilustrează arhitectura și proporțiile edificiului. Alături de această machetă se află un panou explicativ care prezintă construirea templului și evoluția clădirilor care l-au succedat pe Capitoliu. Textul este redactat atât în limba italiană, cât și în engleză. De altfel toate textele din Muzeul Capitolini sunt bilingve.

Atragem atenția că în această parte, nouă, a muzeului, titlurile secțiunilor muzeale sunt înscrise pe stâlpii de susținere.

În lateralul fundațiilor templului lui Jupiter se află un panou care ilustrează prin imagini evoluția locuirii pe Capitoliu. Tot aici începe o altă secție

muzeală: Roma Tarquinilor. În imagine se vede partea dedicată Forumului Boario, cel mai vechi forum al Romei, aflat pe malul Tibrului, între dealurile Capitoliu, Aventin și Palatin. Și în această secție sunt utilizate panouri explicative atât pentru tematica principală ilustrată, cât și pentru fiecare secție secundară abordată. Acestor panouri le sunt asociate reconstituiri grafice ilustrative. Chiar dacă descoperirile din perioada respectivă sunt sporadice, iar selecția pieselor din expoziție este riguroasă, lipsa relativă de patrimoniu

expus este suplinită prin designul expoziției și abundența informațiilor difuzate prin intermediul a diferite tipuri de texte și imagini.

Tot în Palazzo dei Conservatori se află și Pinacoteca, care prezintă cronologic, într-un cadru tradițional, opere din Evul Mediu până în secolul al XVIII-lea. Expoziția din Palazzo Nuovo a rămas aproape aceeași din secolul al XVIII-lea, redând istoria muzeului și a muzeologiei. În prezent, se află în derulare un program de punere

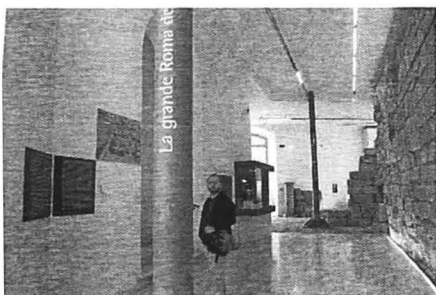

Fig. 23
Musei
Capitolini.
Roma
Tarquinilor
(stânga)

Fig. 24
Musei
Capitolini.
Capitolul în
perioada
arhaică
(dreapta)

Fig. 25
Musei
Capitolini.
evolutia
Capitolinului

20. www.centralemontemartini.org.
M. Bertoletti,
M. Cima,
E. Talama,
*Centrale
Montemartini.
Musei
Capitolini*, ed.
Electa, Roma,
2006.

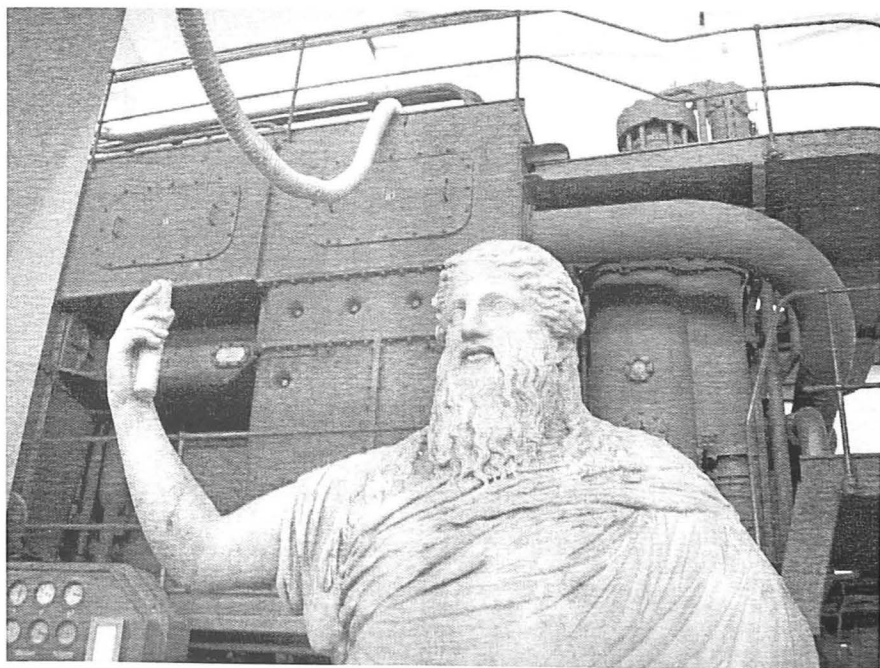
complexă în valoare a locului și a colecțiilor muzeului: Grande Campidoglio. Parte a acestui program a fost organizat și deschis pentru public Lapidariul, a fost reorganizată parte a expoziției permanente, au fost achiziționate noi locații etc.

Centrala Montemartini²⁰ funcționează ca filială a Muzeului Capitolini din 1997, după ce a fost vreme de 7 ani Centru multimedia și de artă. Clădirea a fost ridicată la începutul secolului al XX-lea pentru a adăposti prima centrală electrică. Atât istoria sa, cât și amplasamentul în zona cu cea mai mare concentrare de arheologie industrială din Roma, a determinat păstrarea centralei și reamenajarea sa. Locația a

fost aleasă de către Muzeul Capitolini pentru a expune o parte din colecțiile sale de sculptură, care altfel nu ar fi avut loc în deja aglomeratul complex de pe Capitoliu. Alături de operele de artă antice sunt expuse in situ și motoarele diesel gigant și turbinele cu vapori pentru a nu se pierde memoria locurilor și pentru a amplifica aportul educativ al vizitei în acest muzeu. Întreaga expunere este gândită ca un joc al contrastelor – lucru sugerat și de titlul expunerii: *Mașinile și zeii*.

Secțiunile Muzeului Capitolini care au fost reamenajate au beneficiat nu numai de un o nouă expunere, ci și de noi materiale informative, foarte diverse și sugestive. Acestea facilitează

Fig. 26
Centrala
Montemartini

înțelegerea nu numai a fiecărui obiect expus, ci și a tematicii abordate în fiecare sală, a unor aspecte ale civilizației antice.

În multe secții ale muzeului sunt panouri de mari dimensiuni, complexe, care conțin atât text cât și imagini ilustrative, care completează mesajul asociat pieselor expuse. Expunerea în sine este dinamică prin design, dar și prin utilizarea unor „artificii” tehnice care să faciliteze înțelegerea lor. De exemplu, piesele sunt puse în context, prin gruparea lor pe ansambluri omogene; sau în cazul în care piesa nu este completă se sugerează profilul complet.

Un alt artificiu care dinamizează expoziția și pune în valoare mai bine textele este utilizarea unor panouri modulare, de culoare închisă, amplasate în spatele obiectelor.

Fig. 27
Musei
Capitolini

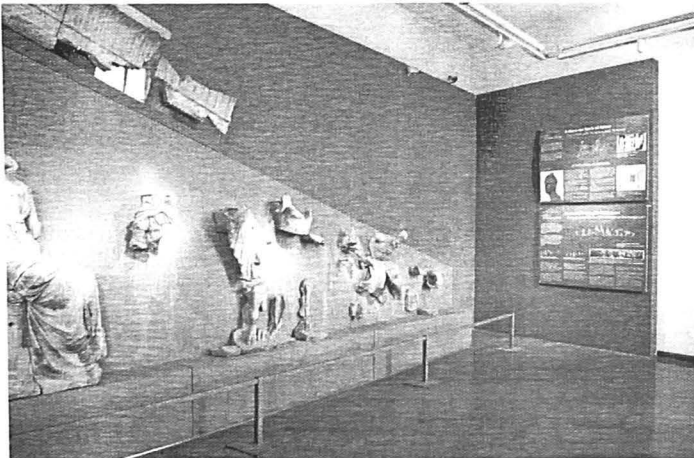

Fig. 28
Musei
Capitolini

Fig. 29
Musei
Capitolini

Fig. 30
Musei
Capitolini

Astfel statuile (albe) sunt mai bine puse în valoare. Aceste panouri oferă și un suport foarte bun pentru redactarea textelor asociate și a etichetelor fiecărui obiect expus. Textele tematice sunt de mai mare amploare și li se asociază hărți și imagini exemplificatoare. Prin contrast, textele asociatei fiecărui

obiect sunt foarte scurte: numele, numărul de inventar, materialul din care este făcut, semnificația și datarea.

Etichetele și alte texte explicative trebuie să fie adecvate contextului în care sunt expuse. Nu numai conținutul este important, ci și designul lor și aranjamentul general al sălii. De exemplu, o

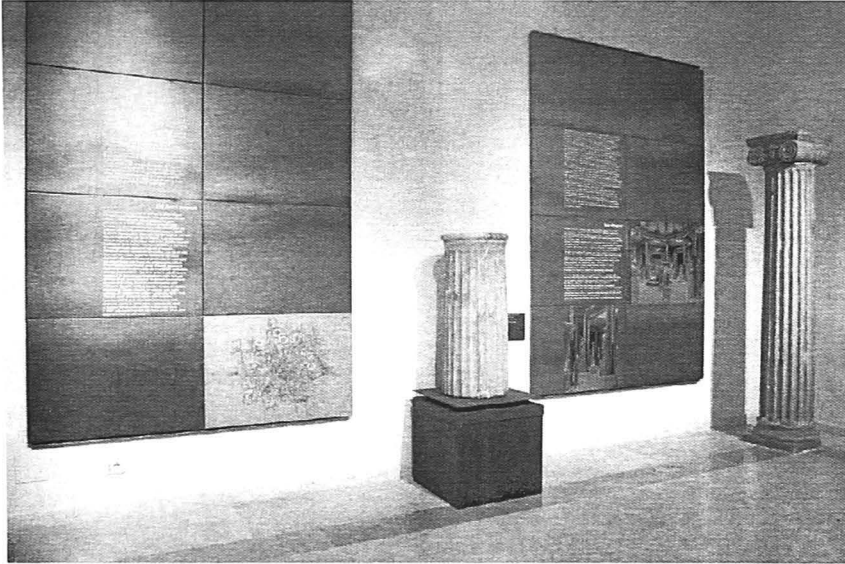

Fig. 31
Musei
Capitolini

Torso di Dioniso
M.C. inv. 1113; marmo di Luni
Appartenente ad una statua semidistesa forse su un carro,
secondo gli schemi utilizzati per il trionfo indiano.
Creazione di età antonina, 160-200 d.C., probabilmente
attribuibile all'officina artistica che eseguì le statue
del gruppo dell'imperatore Commodo con i Tritoni.
Dagli *horti* Lamiani (1874)

Torso of Dionysius
M.C. inv. 1113; marble from Luni
This torso probably belonged to a figure half-lying on a
chariot, according to the standards used for Indian triumphs.
It dates back to the Antonine age (160-200 BC) and it can
be attributed to the same workshop that created the sculptural
group with the Emperor Commodus and the Tritons.
From the Horti Lamiani (1874)

Fig. 32
Musei
Capitolini
(stânga),
Panou
explicativ

Fig. 33
Musei
Capitolini

formă minimală de încadrare este amplasarea lor față de obiect în așa fel încât să fie ușor de citit și să faciliteze înțelegerea obiectului sau a expoziției cu care se asociază. De asemenea, trebuie să se încadreze vizual în context.

Fig. 34
Metropolitan
Museum of
Art. Expoziția
*Americans in
Paris*

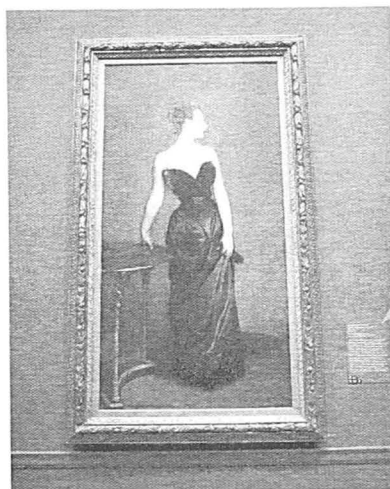
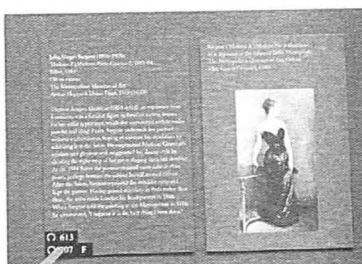
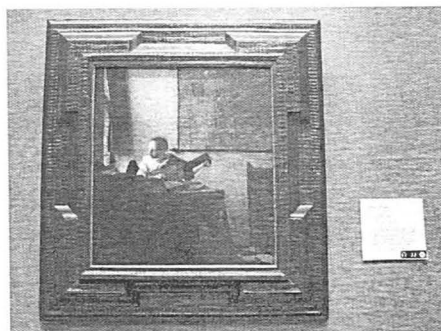

Fig. 35
Metropolitan
Museum of
Art. Expoziția
*Americans in
Paris.*
Etichetă

La Metropolitan Museum of Arts, fundalul etichetelor din expoziția temporară *Americans in Paris* este același ca și culoarea pereților săliilor expoziției.

Fig. 36
Metropolitan
Museum of
Art. Expoziția
*Americans in
Paris*

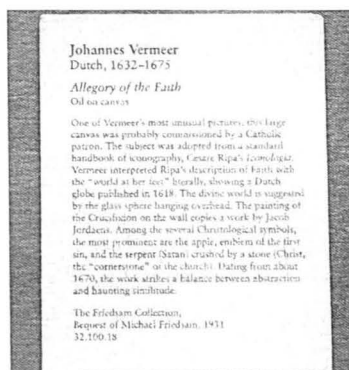

Tot la Metropolitan Museum of Arts se practică însă și abordarea contrară – culoarea de fundal a etichetelor este în contrast cu culoarea peretelui.

Fig. 37
Metropolitan
Museum of
Art. Expoziția
*Americans in
Paris*

Fig. 38
Metropolitan
Museum of
Art. Expoziția
*Americans in
Paris.*
Etichetă

După cum se observă nu există o regulă general valabilă cu privire la modul de redactare a textelor într-un muzeu. Foarte importantă este creativitatea, astfel încât textele să dea o valoare reală informativă, dar și estetică, expunerii. La proiectarea unor texte explicative pentru public ar trebui

să se țină cont de următoarele considerații: textul are un scop educativ; facilitează înțelegerea prin design și conținut; textul trebuie să se raporteze la public; trebuie urmărită adecvarea la mesajele expoziției și caracteristicile patrimoniului expus.

Bibliografie selectivă

- Adams, Roxana; 1995. *Standards Manual for Signs & Labels*; Washington: American Association of Museums / Metropolitan Museum of Art
- Bertolotti, M.; Cima, M.; Talama, E.; 2006. *Centrale Montemartini. Musei Capitolini*, Roma: Electa
- Belcher, Michael; 1991. *Exhibitions in Museums*. Washington: Smithsonian Institution Press
- Blais, Andrée (ed.); 1995. *Text in the Exhibition Medium*, Société des musées québécois
- Chang, Eunjung; 2006. Interactive Experiences and Contextual Learning in Museums, în *Studies in Art Education. A Journal of Issues and Research*, vol. 47, nr. 2, pp. 170-186
- Dean, David; 1997. *Museum Exhibition: Theory & Practice*, Oxford: Routledge
- Gob, André & Drouguet, Noémie; 2004. *La muséologie. Histoire, développements, enjeux actuels*, Paris: Armand Colin
- Katz S. et al.; 2006. Preparing Personalized Multimedia Presentations for a Mobile Museum Visitors' Guide - a Methodological Approach, în J. Trant & D. Bearman (ed.), *Museums and the Web 2006: Proceedings*, Toronto: Archives & Museum Informatics, www.archimuse.com/mw2006/papers/katz/katz.html
- Kerr, Ruth, *Ekarv text*, www.museumse.org.uk/export/sites/sehub/ABC_working_with_schools/downloads/Interpretationx_Ekarv_text.doc
- Lindauer, Margaret A.; 2005. From salad bars to vivid stories: four game plans for developing 'educationally successful' exhibitions, în *Museum Management and Curatorship*, nr. 20, pp.41-55
- Lord, Barry & Lord, Gail Dexter (ed.); 2001. *The Manual of Museum Exhibitions*, Lanham: AltaMira Press
- Musée d'art et d'histoire & Haute école d'arts appliqués; 2002. *Musées en mutation. Actes du colloque international tenu au Musée d'art et d'histoire de Genève les 11 et 12 mai 2000*, Geneva: Georg Editeur
- Nairne, Sandy; Ferguson, Bruce & Greenberg, Reesa; 1996. *Thinking About Exhibitions*, Oxford: Routledge
- Pearce, Susan; 1992. *Museums, Objects and Collections: a Cultural Study*, Washington: Smithsonian Institution Press
- Roșiu, Liliana; 2002. *Reinventarea spațiului muzeal de la colecție la mediul urban*, București: Ed. Universitară Ion Mincu
- Ruggieri Tricoli, Maria Clara & Rugino, Salvatore; 2005. *Luoghi, storie, musei. Percorsi e prospettive dei musei del luogo nell'epoca della globalizzazione*, Palermo: Dario Flaccovio Editore
- Serrell, Beverly; 1996. *Exhibit Labels: An Interpretive Approach*, Lanham: AltaMira Press / American Association for State & Local History
- Stefano, M.; 2004. Museum Text and the Aspects of Learning, în *Atmusephere*, nr. 1, www.atmusephere.com/Journal/2004/Issue1/artiklar/M_Stefano.pdf